

Adatok a Zselicség negyedidőszaki
Mollusca-faunájához

Varga András

Abstract: *Contribution to the Knowledge of the Quaternary Molluscan Fauna of the "Zselic".* The "Zselic" is not well known from quartermalacological point of view. Malacological examinations have been carried out eight localities of the territory. Worth to mention the high number of individuals of *Succinea schumacheri* in the case of an exposure in the neighbourhood of Zselicszentpál.

Key words: mollusca, faunistic, Zselic (Transdanubia, Hungary)

1998-ban több alkalommal malakofaunisztikai vizsgálatokat végeztem a Zselicségben. A vizsgálatok elsősorban a recens fauna feltárására irányultak. A terepi munkák során azonban a kvarter üledékekből is mintákat vettem. Az iszapolt és feldolgozott faunák faj és egyedszámuk kicsinsége miatt nem alkalmasak részletes és átfogó elemzésre (Füköh, L. 1987), ennek ellenére közlésüket azért tartom fontosnak, mert figyelemfelkeltő adatokat szolgáltathatnak egy kvartermalakológiai szempontból kevésbé ismert terület, a Zselicség negyedidőszaki Mollusca-faunájához.

A Füköh, L., Krolopp, E. & Sümegi, P. (1995) táblázatait listái többféle névhasználatot, taxonómiai sorrendet követnek, ezért az összeállításomban a CLECOM családsorrendjét (Falkner et al. 2001) vettem alapul, majd a nevezéktanban Krolopp, E. munkáiban használatos rendszertani besorolást alkalmazom (kivételt képez a *Succinea elegans* = *Oxyloma elegans*).

Alkalmazott jelölések: * = fragmentum (az előtte lévő szám a beazonosított töredékekre és nem a példányszámra utal). A *Pisidium* fajoknál a szám utáni kötőjel a félteknők számát jelenti.

Lelőhelyek ABC rendben

Bőszénfa

Bőszénfa, Szenttamáspusztától DK-re (Szenttamás-irtás), löszfal az erdei műút mellett a TV-terület határától 2-300 m-re, 1989. 10. 25. leg. Varga, A. & Kerek L.

<i>Succinea oblonga</i> Drap.	17	<i>Granaria frumentum</i> (Drap.)	7
<i>Cochlicopa lubrica</i> (Müll.)	2	<i>Chondrula tridens</i> (Müll.)	7
<i>Orcula dolium</i> (Drap.)	3	<i>Vitrea crystallina</i> (Müll.)	3
<i>Vallonia costata</i> (Müll.)	3	<i>Nesovitrea hammonis</i> (Ström)	7
<i>Pupilla muscorum</i> (L.)	8	<i>Bradybaena fruticum</i> (Müll.)	1
<i>Pupilla triplicata</i> (Stud.)	7	<i>Trichia hispida</i> (L.)	21

Cserénfa

Cserénfa, a falu D-i széle közelében löszfeltárás 1989. 10. 24. leg. Varga, A. & Kerek, L.

<i>Cochlicopa lubrica</i> (Müll.)	1	<i>Euconulus fulvus</i> (Müll.)	6
<i>Vallonia costata</i> (Müll.)	5	<i>Nesovitrea hammonis</i> (Ström)	4
<i>Pupilla triplicata</i> (Stud.)	8	<i>Bradybaena fruticum</i> (Müll.)	4 és *
<i>Chondrula tridens</i> (Müll.)	6	<i>Trichia hispida</i> (L.)	3 és *
<i>Clausilia pumila</i> C. Pfeiff.	4	<i>Arianta arbustorum alpicola</i> (Fér.)	3

Gálosfa

Gálosfa DK, Csepegő-forrás környéke 1995.09.06. Kerek L., Szabolcsi Tiborné egyelése.

<i>Cochlodina laminata</i> (Mont.)	2	<i>Trichia filicina</i> (L. Pfr.)	3
<i>Aegopinella ressmanni</i> (West.)	2	<i>Monachoides incarnatus</i> (Müll.)	3
<i>Helicodonta obvoluta</i> (Müll.)	12		

Többféle megtartású pleisztocén illetve holocén korú (esetleg recens?) anyag. A forrás vizének magas mésztartalma a felszínre érve kicsapódik. Egyes házakon (*Helicodonta obvoluta*) mészkiválások figyelhetők meg. A fenti folyamatok alapján a forrás környékén édesvízi mészkőlerakódások feltételezhetőek. További kutatásokkal esetleg feltárható lesz egy holocén időszakos üledék, amely a minta alapján újabb fajok (*Aegopinella ressmanni*, *Trichia filicina*) előfordulásával bővíthetnék a holocén faunáját (az *Aegopinella ressmanni* recensnek tűnik de a *Trichia filicina* héjszerkezete már a fosszilizáció folyamatára utal).

Simonfa

Simonfa, Nagy-Cser-h., mély vízmosságában 4–5 m-es pleisztocén feltárás az erdei műúttól kb. 2-300 m-re 1989. 10. 24. leg. Varga, A. & Kerek, L.

<i>Succinea oblonga</i> Drap.	163	<i>Clausilia pumila</i> C. Pfeiff.	3
<i>Cochlicopa lubrica</i> (Müll.)	4	<i>Punctum pygmaeum</i> (Drap.)	10
<i>Orcula dolium</i> (Drap.)	3	<i>Vitrea crystallina</i> (Müll.)	15
<i>Vallonia costata</i> (Müll.)	21	<i>Euconulus fulvus</i> (Müll.)	6
<i>Vallonia tenuilabris</i> (A. Br.)	12	<i>Nesovitrea hammonis</i> (Ström)	15
<i>Pupilla muscorum</i> (L.)	100 <	<i>Trichia hispida</i> (L.)	26 és *
<i>Columella columella</i> (G. Mart.)	107		

Kutatásra érdemes terület a szelvény homogénnek tűnő teljes magasságában sok csiga figyelhető meg.

Somogyhárság

Somogyhárságtól ÉÉK-re kb 2-2,5 km, Lencsés DDK (Baranya-m.), erdei műútkanyar, löszfeltárás 1989. 10. 25. leg. Varga, A. & Kerek, L.

<i>Succinea oblonga</i> Drap.	7	<i>Pupilla sterri</i> (Voith.)	1
<i>Cochlicopa lubrica</i> (Müll.)	1	<i>Columella columella</i> (G. Mart.)	1
<i>Vallonia tenuilabris</i> (A. Br.)	10	<i>Clausilia</i> cf. <i>pumila</i> C. Pfr.	2
<i>Pupilla muscorum</i> (L.)	11	(csúcs)	
<i>Pupilla triplicata</i> (Stud.)	1	<i>Nesovitrea hammonis</i> (Ström)	1

Zselickisfalud

Zselickisfalud, Enyezd, löszfal a műút mellett (Csurgó-kúti-v.) 1989. 10. 25. leg. Varga, A. & Kerek, L.

<i>Succinea oblonga</i> Drap.	3	<i>Chondrula tridens</i> (Müll.)	3
<i>Cochlicopa lubrica</i> (Müll.)	1	<i>Clausiliidae</i> csúcs	1
<i>Orcula dolium</i> (Drap.)	2	<i>Punctum pygmaeum</i> (Drap.)	6
<i>Vallonia costata</i> (Müll.)	27	<i>Vitrea crystallina</i> (Müll.)	18
<i>Vallonia tenuilabris</i> (A. Br.)	2	<i>Euconulus fulvus</i> (Müll.)	3
<i>Pupilla muscorum</i> (L.)	29	<i>Nesovitrea hammonis</i> (Ström)	13
<i>Pupilla triplicata</i> (Stud.)	2	<i>Bradybaena fruticum</i> (Müll.)	*
<i>Columella columella</i> (G. Mart.)	1	<i>Trichia hispida</i> (L.)	32

Zselicszentpál

Zselicszentpál, homokbánya a zselickislaki útelágazással szemben, 1989.10.24. leg. Varga A. & Kerek L. A mintavételi szelvény, felülről: 2,5 m barnás színű fedőréteg; 1,5 m faunás pleisztocén lösz (1. minta); 1 m faunamentes homok; 0,2 m faunás homok (?löszös homok) (2. minta); lefelé faunamentes homok (a „faunamentes” kijelentés, csupán szemrevételezés alapján történt).

1. minta

<i>Succinea oblonga</i> Drap.	122	<i>Columella columella</i> (G. Mart.)	7
<i>Orcula dolium</i> (Drap.)	1	<i>Chondrula tridens</i> (Müll.)	4
<i>Vallonia costata</i> (Müll.)	20	<i>Euconulus fulvus</i> (Müll.)	1
<i>Vallonia tenuilabris</i> (A. Br.)	4	<i>Nesovitrea hammonis</i> (Ström)	3
<i>Pupilla muscorum</i> (L.)	112	<i>Bradybaena fruticum</i> (Müll.)	3*
<i>Pupilla triplicata</i> (Stud.)	79	<i>Trichia hispida</i> (L.)	19
<i>Pupilla sterri</i> (Voith.)	54	<i>Helicopsis striata</i> (Müll.)	4
<i>Granaria frumentum</i> (Drap.)	2		

2. minta

<i>Valvata pulchella</i> Stud.	1	<i>Clausilia pumila</i> C. Pfeiff.	8
<i>Galba truncatula</i> (Müll.)	7	<i>Punctum pygmaeum</i> (Drap.)	4
<i>Radix peregra</i> cf. <i>ovata</i> (Drap.)	1	<i>Discus ruders</i> (Fér.) ¹	3
<i>Succinea putris</i> (L.)	7	<i>Vitrea crystallina</i> (Müll.)	6
<i>Succinea oblonga</i> Drap.	45	<i>Euconulus fulvus</i> (Müll.)	3
<i>Succinea schumacheri</i> And.	23	<i>Nesovitrea hammonis</i> (Ström)	7
<i>Oxyloma elegans</i> (Risso)	5	<i>Semilimax semilimax</i> (Fér.)	8

¹ CLECOM lista (Falkner G, et al. 2001): *Discus ruders* (W. Hartmann, 1821).

<i>Cochlicopa lubrica</i> (Müll.)	11	<i>Bradybaena fruticum</i> (Müll.)	*
<i>Vallonia costata</i> (Müll.)	13	<i>Trichia hispida</i> (L.)	20–30*
<i>Vallonia pulchella</i> (Müll.)	7	<i>Helicopsis striata</i> (Müll.)	5–6*
<i>Vallonia tenuilabris</i> (A. Br.)	18	<i>Monachoides rubiginosa</i> (Schm.)	4–5*
<i>Pupilla muscorum</i> (L.)	4	<i>Arianta arbustorum</i> (L.)	*
<i>Columella columella</i> (G. Mart.)	4	<i>Helicidae</i> fragmentum indet.	
<i>Chondrula tridens</i> (Müll.)	10	<i>Sphaerium corneum</i> (L.)	2–
<i>Pisidium nitidum</i> Jenyns	5–	<i>Pisidium subtruncatum</i> Malm.	3–
<i>Pisidium obtusale</i> (Lam.)	1–		

Az első mintát a löszfajok dominanciája jellemzi. A második minta tipikusan nedves környezetre utal, a *Clausilia pumila*, *Punctum pygmaeum* stb. a fás szárú növényfajok jelenlétét feltételezi (figyelemre méltó a *Succinea schumacheri* And. magas egyedszáma).

Zselicszentpál, jellegtelen feltárás a Zselic-p. völgyében 1989. 10. 04. leg. Varga, A. & Kerek, L.

<i>Succinea putris</i> (L.)	1	<i>Trichia hispida</i> (L.)	7
<i>Succinea oblonga</i> Drap.	4		

Köszönetnyilvánítás

Köszönettel tartozom Dr. Petró Edének a *Pisidium*-, Dr. Krolopp Endrének a kézirat átnézéséért, a *Pupilla*-fajok és a *Succinea schumacheri* meghatározásában nyújtott segítségével.

Irodalom

- Falkner, G., Bank, R. A. & Proswitz, T. von (2001): Check list of the non-marine Molluscan Species-group taxa of the States of Northern, Atlantic and Central Europe (CLECOM I) – *Heldia* 4: 1–76.
- Fűköh, L. (1987): Adatok Magyarország negyedidőszaki Mollusca-faunájához. – *Malakológiai Tájékoztató* 7: 11–17. Gyöngyös.
- Fűköh, L., Krolopp, E. & Sümegi, P. (1995): Quaternary Malacostratigraphy in Hungary. – *Malacological Newsletter, Suppl. 1.*, 1–219. Gyöngyös.

VARGA, András
Mátra Múzeum
GYÖNGYÖS
P. O. Box 103
H-3201
E-mail: avarga.2@dpg.hu